

VÁŽENÉ KOLEGYNĚ, VÁŽENÍ KOLEGOVÉ,

číslem 1 roku 2011 vstupuje časopis Adiktologie do roku svých kulatých 10. narozenin. Deset let je dlouhý čas jak v životě lidském, tak v životě časopisu. Prošli jsme za tu dobu s Adiktologií skutečně zajímavou cestu. Když v roce 2001 vyšlo první číslo, nebylo příliš jasné, zda se i přes velkou snahu podaří celý proces budování oborového časopisu dokončit. Sympatická grafická identita, nasazení kolegů ve výkonné redakci ani prvotní výrazná podpora donorů nebyly zárukou, že se vše podaří. Deset let nám ale dává dostatek podkladů pro bilancování a jsou dokladem toho, že lidé stojící za časopisem svoji práci udělali dobře a pro obor zajistili, aby měl důstojného reprezentanta, který snese srovnání jak s renomovanými domácími časopisy, tak s časopisy zahraničními.

Adiktologie změnila v průběhu své existence svoji grafickou podobu i formát. Přestože za všemi hlavními změnami stály ekonomické důvody, ukazuje se, že změny byly posunem k lepšímu též ve funkčnosti. Časopis dospěl ke kompromisu mezi originální grafickou podobou a požadavky na funkci. Kompromis je to z mého pohledu více než zdařilý. Ruku v ruce s těmito změnami jsme se pokusili o maximální profesionalizaci chodu výkonné redakce. V předchozích editorialech jsem se vícekrát věnoval tomu, že časopis splnil požadavky Rady vlády pro vědu a výzkum (RVVaV) a byl zařazen na seznam uznávaných odborných časopisů v ČR. Kritéria, která na sebe tento proces vázal, jsme se však rozhodli posunout dál. Díky velmi dobré spolupráci s ISAJE, zejména pak s profesorem Petrem Millerem, se podařilo dotáhnout všechny úpravy časopisu tak, aby splnil přísná kritéria pro indexování v mezinárodní databázi SCOPUS, a na podruhé se podařilo dosáhnout jeho akceptování v tomto systému. Časopis se tak posunul do vyšší kategorie časopisů s mezinárodním indexováním, což postupně vedlo nejen k dalším zlepšením ve formální rovině, ale také ke zvýšenému zájmu o publikování v něm a zvýšení jeho celkové odborné hodnoty. Vyšší konkurence a důraz na kvalitu dávají postupně časopisu novou energii jak z hlediska tematické skladby příspěvků, tak z hlediska zájmu o rubriky, které se v minulosti nedařilo pravidelně obsazovat příspěvky.

Paradoxem výše popsaného procesu vývoje časopisu se stala jeho finanční podpora. Nejdříve se jednalo o užitečný facilitační prvek. Časopis se učil hospodařit a chovat se více

ekonomicky. Docházelo k přirozené restrukturalizaci nákladů. To se odráželo především v tom, že časopis má i přes značný postupný nárůst nákladů na tisk a další služby již několik let stále stejný roční rozpočet. Ekonomická krize a vývoj problémů v dotačním systému se však dotkly i jej. Propad příjmů časopisu v roce 2011 přesáhl hranici dvou třetin ročního rozpočtu. To je za běžných podmínek prakticky pro odborný časopis zcela likvidační situace a konečnou okolo sebe můžeme nyní vidět, že některé časopisy v naší zemi skutečně zanikají nebo jsou těsně před zánikem. Spolu s výkonnou redakcí jsem proto zasedl a začal hledat řešení současné krizové situace. Zánik časopisu by samozřejmě znamenal vážné ohrožení postupně se rodící úspěšné linie ve vzdělávání i výzkumu v našem oboru a časopis je zde jakousi jeho výkladní skříní. Je spoluvůrcem jeho identity a jeho zánik by mohl narušit jak samotný emancipační proces oboru adiktologie, tak by způsobil v podstatě nejradikálnější informační útlum z hlediska mezioborového dialogu, jaký polistopadová éra v této oblasti přinesla. Časopis pomáhá vytvářet oborové hranice a podporuje též interoborový dialog – publikují v něm kolegové z příbuzných oborů a je sledován mnoha odborníky v České i Slovenské republice, kteří s naším oborem přicházejí do kontaktu. Rád bych, aby se nám podařilo najít řešení nejen pro rok 2011, ale i pro roky následující, a současně věřím, že letošní postoj hlavních donorů bude přehodnocen a výše uvedené širší souvislosti budou lépe reflektovány. Jako šéfredaktor cítím za zvládnutí současné situace určitou míru odpovědnosti a s kolegy se snažíme, abychom dokázali současnou situaci zvládnout tak, aby nedošlo k jakékoli újmě formální i odborné stránky časopisu.

Pro jubilejní desátý ročník jsme připravili několik čtenářských dáreků. První z nich se týká tématu alkoholu a začali jsme jej připravovat v polovině minulého roku. Jádro tvoří překlad nové strategie Světové zdravotnické organizace (WHO) pro alkohol. Jedná se o dokument, který je trochu jiný než ty předešlé. Posouvá diskusi o další významný krok dál zejména ve své otevřenosti a kritičnosti. Je osvěžující sledovat, že diskuse o alkoholu začíná konečně dostávat více realistickou a racionální podobu i u dokumentů na takto vysoké politické úrovni. Je důležité si uvědomit, že v minulosti nebylo vždy jednoduché v podobných dokumentech při-

pustit, že některé z prosazovaných a často velmi nákladných preventivních strategií nejsou účinné, či jsou dokonce někdy kontraproduktivní. Není také politicky jednoduché říci nahlas, že jedním z neúčinnějších přístupů vůči užívání alkoholu je přiměřená ekonomická represe a různé další typy vzájemně provázaných restriktivních opatření. Jedná se totiž často o nepopulární témata, jako jsou např. snížené sazby pojistného plnění (např. u dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu), vliv na pořadí v čekacích listinách u transplantací atd. V mnoha zemích ukazuje praxe, že právě tento přístup vede k reálné změně chování. Otištění plné verze překladu strategie WHO je součástí širší dohody uvnitř ISAJE, o které se rokovalo v září 2010 na výroční konferenci ISAJE konané v Praze. Je snahou ji co nejvíce zpřístupnit v národních jazycích širší odborné veřejnosti a pro české vydání se nám podařilo získat mj. komentář jednoho z významných členů ISAJE prof. Thomase McGoverna, který v září vystoupil na půdě naší fakulty s veřejnou přednáškou věnovanou léčbě závislosti a spiritualitě. Celý výstup jsme připravili díky mezinárodní spolupráci v rámci česko-gruzínského projektu našeho Centra adiktologie a zapojena do něj byla také Společnost pro návykové nemoci ČLS JEP a sekretariát RVKPP. Rád bych proto poděkoval

svým kolegům, kteří pomohli pro tento úkol získat finanční prostředky a zajistit, aby jej Adiktologie mohla uveřejnit v plném rozsahu.

Pro další čísla letošního roku pak připravujeme několik podobných čtenářských dárků, jimiž bychom rádi jednak zatraktivnili jejich konečnou podobu a jednak jimi důstojně oslavili 10. jubileum. Jsem rád, že se stále více z vás zapojuje do různých čtenářských resp. autorských aktivit a rádi bychom v tomto směru pokračovali. Časopis by měl více reflektovat praktická klinická témata a tento požadavek v žádném případě nestojí proti nutnosti udržet co nejvyšší úroveň pro publikování originálních výzkumných sdělení. V průběhu roku také uvidíme, jak se bude vyvíjet ekonomická situace, a zda bude nutné přistoupit ke zvýšení ceny předplatného, což vnímám jako krok, ke kterému bychom přistupovali až po vyčerpání všech jiných možností jak časopis udržet.

V Praze 1. března 2011

Prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc.
šéfredaktor časopisu